TIJD Schrift

nummer 62, december 1996

Historische Vereniging Vlaardingen

Colofon

De Historische Vereniging Vlaardingen heeft tot doel het bevorderen van:
- de belangstelling voor en de kennis van de stad Vlaardingen en haar bewoners;
- het behoud en het herstel van gebouwen en stedebouwkundige structuren en landschappen;
- het behoud en het verzamelen van die gegevens die van belang zijn voor de geschiedenis van de stad.

De contributie bedraagt *f* 32,50 per jaar, voor jongeren t/m 25 jaar *f* 25, te voldoen per acceptgirokaart. Het postgironummer van de vereniging is 750978. Leden krijgen jaarlijks het Historisch Jaarboek en 4 x per jaar het verenigingsblad Tijd-Schrift.

Het bestuur is als volgt samengesteld:

W.C. den Breems, voorzitter
C.J. Hart, secretaris
J.J. Westerdijk, penningmeester
J. van Hees
A. Ouwendijk
E. van Rongen
mevr. H.C. Verloop
W. van de Wetering

Adres secretariaat/ledenadministratie:
Prins Bernhardlaan 12
3135 JB Vlaardingen
Telefoon (010) 434 7063

Verkoop losse uitgaven:
Arnold Hoogvlietstraat 69
3134 CB Vlaardingen
Telefoon (010) 434 6864

Redactie Tijd-Schrift:

E. van Rongen, eindredacteur
C.M. van den Boogert
A. Maarleveld

Redactie-adres:
Paul Henri Spaakring 22
3137 DJ Vlaardingen
Telefoon (010) 474 9416

Bijdragen aan de inhoud van Tijd-Schrift zijn van harte welkom. In verband met de geautomatiseerde verwerking van de teksten ontvangt de redactie deze graag op 3,5" diskette, bij voorkeur in WordPerfect voor Apple Macintosh of WP in MS-DOS formaat.

ISSN 1380-2992 © Historische Vereniging Vlaardingen
Niets van deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Redactioneel	3
Mededeling bestuur	4
Gerrit van Kooten - F.W. Assenberg en A. van der Hoek	5
Uitnodiging viering 30-jarig jubileum HVV	18
Herinneringen aan de Vlaardingse toren - C.W. Verhulst	21
Weet u het nog? - W.C. den Breems	28
Oproepen	30
Lezingenprogramma begin 1997	31
Boekbesprekingen	34

Foto omslag:
Een mooi sfeerplaatje van de Hoogstraat aan het begin van deze eeuw. In 1786 marcheerden de Patriotten hier, tot ongenoegen van de Prinsgezinden, van de Delflandse sluizen naar de Touwbaan aan de Baanstraat. Het begin van een in het artikel van Arie van der Hoek en Frans Assenberg beschreven opstootje. (Foto: Stadsarchief Vlaardingen)

MAKELAARDIJ
DeWitte

Bemiddeling bij:
Koop en verkoop
Huur en verhuur
Hypotheken
Taxaties
Beheer

NVM MAKELAAR

DeWitte adviseurs verzekerings

Alle verzekeringen

Schiedamseweg 26 Vlaardingen
Telefoon (010) 434 38 44
Telefax (010) 435 93 34

1e VLAARDINGSE
HYPOTHEEKCENTRUM BV

SCHIEDAMSEWEG 26
POSTBUS 188
3130 AD VLAARDINGEN
TEL. 010 - 4358662

heto
schoonmaakbedrijf b.v.

J.H. van 't Wout

Industrieweg 16
3133 EE Vlaardingen

Tel.: (010) 435 51 66
Fax: (010) 435 04 76

- NIEUWBOUW
- RENOVATIE
- ONDERHOUD
- GROND- EN KABELWERK
- RIOLERING- EN STRAATWERK

WERNER
AANNEMINGSBEDRIJF bv

James Wattweg 26
Postbus 136
3130 AC Vlaardingen
Telefoon: 010 - 4358844
Fax 010 - 4602603

Redactioneel

Nog even, en het jaar loopt weer ten einde. Een jaar dat in de geschiedenis geboekstaafd zal worden als het jaar van de heropening van het vernieuwde Liesveld, van de bloementrappen, van de Havenkraan. Ontegenzeglijk allemaal verrijkingen van het stadsbeeld. Ook is 1996 het jaar waarin een begin gemaakt is met de bebouwing van het Nieuwe Tuinengebied tussen Maassluissedijk, Dijksteeg en Westnieuwland. Een gebied dat al veel te lang braak heeft gelegen. Gelukkig is er een zodanig bouwplan ontwikkeld dat wat er nog resteert van de oorspronkelijke bebouwing behouden kan blijven. Ook al is het door de Historische Vereniging ontwikkelde plan dan wel niet overgenomen, onze bemoeienis heeft wel duidelijk positieve gevolgen gehad. Toch lijkt het er op dat de laatste tijd het overleg met de Gemeente op een wat al te laag pitje is gekomen. Een ontwikkeling die de HVV vooral zorgen baart, is de toenemende leegstand op de Hoogstraat. Het is bekend dat de Gemeente hiermee ook in haar maag zit, maar wij willen de bestuurders van deze stad -die ook bijna allemaal lid van de HVV zijn- oproepen om bij het ontwikkelen van plannen om het aanzien van deze historische stadskern op te krikken toch vooral ook met de HVV te overleggen. Het zou toch bijzonder ongelukkig zijn als het historisch karakter van deze straat nog meer geweld aan wordt gedaan dan in het verleden al is gebeurd. Veel van de moderniseringen aan winkelpanden zijn beslist geen verbetering geweest!

In dit Tijd-Schrift vindt u een grote variatie aan historische en hedendaagse informatie. Een artikel over een carrière van dissident tot stadsbestuurder in de Franse tijd, enige persoonlijke herinneringen aan het klokkenluiden van de Vlaardingse Notre Dame, een nieuwe fotovraag van de voorzitter en, centraal in dit blad, een uitnodiging voor het bijwonen van de feestelijke bijeenkomst op zaterdag 25 januari 1997 ter gelegenheid van het 30-jarig jubileum van de HVV. Een happening die u beslist niet mag missen!

Tot slot: helaas is de redactie weer wat kleiner geworden. Frans Assenberg heeft nu definitief een punt gezet onder zijn redactionele werkzaamheden. Frans, hartelijk dank voor al je inspanningen voor Tijd-Schrift, als hoofdredacteur en als 'gewoon' redactielid. De redactie is nu we erg klein geworden (3 man). Als er onder de leden zijn die er wat voor voelen om zich bij ons aan te sluiten, laat het even weten. Adres en telefoonnummer staan in het colofon.

De redactie wenst u prettige feestdagen, een goede jaarwisseling en hopelijk tot ziens op 25 januari.

Eric van Rongen, eindredacteur

Mededeling bestuur

In verband met het feit dat de heer J.J. Westerdijk de ledenadministratie, die hij jarenlang naast het beheer van de financiën van de HVV heeft verzorgd, in andere handen heeft overgedaan, verzoekt het bestuur de leden om elke wijziging in adres of tenaamstelling niet meer aan hem door te geven, maar, bij voorkeur schriftelijk, aan het secretariaat, Prins Bernhardlaan 12, 3135 JB Vlaardingen, tel. (010) 434 7063.

Ingezonden mededeling

Literaire middag in het Visserijmuseum

Het Platform Ander Vlaardingen heeft de Iraanse schrijver Kader Abdolah uitgenodigd te komen vertellen uit eigen werk op zondag 9 februari in het Visserijmuseum. Kader Abdolah is o.a. bekend om zijn wekelijkse column in de Volkskrant en schrijft op originele wijze over zijn ervaringen als allochtoon in Nederland. De muzikale omlijsting wordt verzorgd door het Heyendahl Trio.
Aanvang 15.00 uur, toegang *f* 5,00.

Gerrit van Kooten, een onbekend politicus

Arie van der Hoek en Frans W. Assenberg

Toen wij onderzoek deden naar grutterijen in Vlaardingen, stuitten wij regelmatig op de naam van Gerrit van Kooten. Van Kooten had een grutterij op de Hoogstraat, in het zogenaamde Zwarte Veld [1]. De informatie over Van Kooten hebben wij in onderstaand artikel samengevat. De periode waarover dit werkstuk handelt, staat bekend als de tijd van de Patriotten en de Prinsgezinden.

Nog maar net bekomen van het zanggeschil in de kerk op de Markt, diende zich in 1780 de periode aan waarin de Vierde Engelse Oorlog uitbrak [2]. Als gevolg van deze oorlog kon de Vlaardingse vissersvloot niet uitvaren, waardoor grote armoede ontstond. In een bij uitstek Oranjegezinde stad als Vlaardingen konden tengevolge van de malaise relletjes niet uitblijven. De Patriotten waren voorstanders van een bestuurlijke en maatschappelijke reorganisatie. Het waren de democratische regenten en de niet-protestanten die niet noodzakelijkerwijs streefden naar de val van de Prins van Oranje, hoewel een klein deel van het volk principieel anti-Oranje was [3]. Grutter Gerrit van Kooten was een echte patriot; hij roerde zich duchtig in Vlaardingen. Niet alleen was hij betrokken bij de rellen in november 1786, later werd hij ook dwars gezeten door de baljuw van Vlaardingen. In de Franse Tijd bereikte zijn politieke loopbaan in Vlaardingen een hoogtepunt, toen hij het tot baljuw van deze stad wist te schoppen.

Tumult op de Hoogstraat

Hoewel gering in aantal richtten de Patriotten in Vlaardingen een excercitiegenootschap op om zich te beschermen. Dit zogenaamde 'vrijcorps' tooide zich met de naam 'Het Genootschap van Wapenhandel Getrouw voor Stad en Vaderland'.

Het Delftsche Veer, de Wedde, de Aanslag. Drie namen voor eenzelfde plaats: de aanlegplaats van de boten uit, o.a., Delft. Hier kwam het detachement Patriotten aan vanuit Utrecht, opgewacht door Gerrit van Kooten en een menigte Prinsgezinden. Op deze foto uit 1929 gaat het er aanzienlijk rustiger aan toe dan tijdens de gebeurtenissen in 1786. (Foto: Stadsarchief Vlaardingen)

Bevelvoerder was kapitein Van der Linden van den Heuvell. De Vlaardingse vissers waren echter niet erg gecharmeerd van de politieke aspiraties van de Patriotten. Zij voelden meer sympathie voor de kleur oranje. Regelmatig hoorden zij de excercitieoefeningen van het vrijcorps in de Touwbaan, als zij in hun kroegjes daar vlakbij zaten. Het gedreun van de laarzen zette veel kwaad bloed en zij zonnen op wraak om de 'Kezen' te pakken te nemen. In 1786 deden zich dan ook ongeregeldheden voor tussen de Vlaardingse burgerij en de leden van het genootschap. Die begonnen toen een detachement Patriotten terugkeerde uit Utrecht. Op 11 november van dat jaar werden zij bij de Delflandse sluizen ter hoogte van de Korte Dijk opgehaald door hun geestverwanten. In de kwaliteit van sergeant van het genootschap was Gerrit van Kooten daarbij aanwezig [4].

Uit een aantal verhoren, opgetekend in de 'Criminele Rollen' blijkt wat er toen gebeurd is. Prominent komt de rol van ene Maarten Bos naar voren en de getuigenissen van Van Kooten geven belangrijke informatie.

Van Kooten ging, vergezeld van een aantal pelotons, naar de Aanslag aan de Vaart om de terugkerende militairen af te halen [5].

Toen het Genootschap over de Hoogstraat naar de Delflandse Sluizen marcheerde, bevond zich daar al een groot aantal mensen, voornamelijk vissers. Bij de sluizen was zoveel volk aanwezig, dat de vrijcorpsleden daar slechts met moeite door konden. De menigte vissers drong steeds meer aan en er werd onder aanvoering van Maarten Bos geroepen "Val aan! Val aan!" Hij voegde zelf de daad bij het woord en gaf Gerrit van Kooten een stoot op de borst, waardoor die kwam te vallen. Terwijl Van Kooten zich oprichtte, commandeerde hij "Velt het geweer!", waardoor het volk terugdeinsde en de genootschapsleden hun sergeant konden ontzetten.

Toen de manschappen van de Aanslag terugkeerden naar de sluizen, schopten enkelen uit de menigte modder naar de sergeant. Gaande over de sluizen zag Van Kooten dat een jongen enkele stuks jongvee met opzet tussen de pelotons duwde met de duidelijke bedoeling verwarring te zaaien. Van Kooten bleef er op beducht dat de menigte vissers het genootschap wilde aanvallen, toen de pelotons terugmarcheerden richting Lijnbaan. Hij ging daarbij af op de gebaren, het duwen en het schelden uit de menigte. Voormalig officier Van der Ham wist dit echter te voorkomen. Via de Hoogstraat en de Markt ging het verder in de richting van het 'Pier Gerrits Steegie', de huidige Bredesteeg, naar de Baan van de weduwe van burgemeester Van der Linden (de Lijnbaan).

Van Kooten in het nauw

In de steeg werd Van Kooten door Maarten Bos en ongeveer vijftig vissers van het genootschap afgescheiden. Toen hij echter met zijn geweer dreigde, schrok de menigte daarvan terug, zodat hij er weer door kon. "Val aan! Val aan!" klonk het wederom door de Baanstraat onder hevig geduw en getrek. Toen daarop het commando "Regts omkeer, velt het geweer!" klonk en de manschappen met hun geweren horizontaal stonden, werd hen opgedragen niet meer te wijken. Toen zei burgemeester Van Rijn, die al die tijd naast het peloton had gelopen, tegen de soldaten: "Bedaart maar, marcheert maar heen kinderen, het zal nu niet meer gebeuren." Maar er werd geroepen: "Wat zoude ik bedaaren,

is het hier een burger molesteren op 's Heeren Straate!" Uiteindelijk bereikte het genootschap toch de Baan. Toen het laatste peloton de Baan introk, werd er door de menigte "Hoezee, hoezee" geroepen.

Maarten Bos werd samen met Ary Rochusz. Polderman voor het gerecht gedaagd. Na eerst enige tijd onvindbaar te zijn geweest, belandde Bos in de gevangenis in afwachting van zijn veroordeling. Hij kreeg het daar hard te verduren volgens zijn moeder. Die klaagde namelijk bij de Vlaardingse overheid over de slechte omstandigheden in de gevangenis.

Van Gerrit van Kooten werd, voor wat dit opstootje betreft, niets meer vernomen. Tegen Bos werd twee jaar tuchthuis geëist, alsmede verbanning uit Vlaardingen voor tien jaren. Maar de zaak werd gerekt, zodat er geen definitieve uitspraak volgde. Bovendien verloren de Patriotten eind september 1787 de macht en is Bos mogelijk onder de amnestieregeling gevallen.

Wegwezen

Toen de omwenteling een feit was en de Patriotten het niet meer voor het zeggen hadden, werd voor Van Kooten de grond te heet onder zijn voeten en zocht hij zijn heil in het buitenland. Maar de Vlaardingse vissersbevolking vergat hem niet. De haat jegens hem zat er goed in. Die ontlaadde zich in januari 1788, toen er weer onlusten waren in Vlaardingen. Het interieur van Van Kooten's woning en grutterij werd kort en klein geslagen. Het bestuur van de stad belegde daarop een extra vergadering (om tien uur 's avonds!) om maatregelen te treffen, teneinde de zaak in de hand te kunnen houden. Vlak voor de vergadering was de schout met drie kapiteins bij het huis van Van Kooten geweest om het volk daar weg te krijgen. Tot hun grote schrik bleek de inboedel van Van Kooten reeds in gruzelementen te liggen! De schout gaf daarom de drie kapiteins bevel de schutters en burgers onder de wapenen te brengen en de rust te herstellen. Dit werd meteen gedaan en de drie kapiteins gingen op weg. Na een uur kwamen zij terug met de mededeling dat zij het volk niet onder de wapenen konden krijgen. Bovendien meldden zij dat de trommels van de tamboers hen met geweld ontnomen waren. De

Een aardig doorkijkje vanuit de Baanstraat naar de Bredesteeg, die vroeger, voor de verbreding, Pier Gerritssteeg heette. (Foto: Stadarchief Vlaardingen)

schutters verklaarden later aan de oproep geen gehoor konden geven, omdat zij niet beëdigd waren (!). Om toch enig gezag te tonen, werd besloten de volgende publicatie te doen:

"Schout, Burgemeesteren en Scheepenen, composerende de Weth der Steede Vlaardingen, in Ervaaring gekomen zijnde, dat er Eenige beweegingen en Molesten aan Huizen deesen avond zijn ontstaan en hebben plaats gehad, verbieden en interdiceeren bij deesen alle aanvallen of mishandelingen van ijmands Persoon of Goederen, verbieden insgelijks alle onbehoorlijke zaamen rot-

tingen en attroupement dat aanleijdinge kan geven tot Comotie of Plundering op Poene, dat de overtreeders Rigoureuzelijk volgens de plakkaaten van de Lande zonder eenige oogluikingen zullen worden gestraft. Wagtende zig Een ijgelijk voor Schaade.

Actum ten Raadhuize der Steede Vlaardingen,
den 22 januari 1788."

Ongeveer een uur na de afkondiging en bekendmaking van de publikatie keerden de kapiteins terug op het raadhuis. Zij meldden dat zij met assistentie van enige stuurlieden en vissers het volk tot bedaren hadden gebracht. De kapiteins waren ervan overtuigd dat de rust volkomen was hersteld, temeer omdat een aantal burgers door de stad patrouilleerde. Hierna werd de vergadering om één uur 's nachts gesloten. De volgende dag meldde kapitein Van der Werff aan de krijgsraad "dat er in den vorige avond verregaande plunderingen waren voorgevallen, zoo bij G. van Kooten als C. Kruyskerke." Om in het vervolg dergelijke voorvallen te voorkomen, werd "met eenparigheeyt van stemmen" besloten dat de officieren elkander zoveel mogelijk zouden bijstaan. Voorts kon het stadsbestuur ook op de hulp van de stuurlieden rekenen, indien er weer plunderingen zouden voorvallen [6]. (Een hele geruststelling voor de achtergebleven vrouw van Gerrit van Kooten!)

Verzoek om bescherming

In feite was de hele zaak een gevolg van de miserabele (economische en politieke) toestand in het land en in de stad Vlaardingen. Het gepeupel regeerde de straat in de periode die vooraf ging aan de Franse Tijd. Vooraleer deze episode zich aftekende, liet Van Kooten nog herhaalde malen van zich horen. De eerste keer was door toedoen van zijn vrouw Lena van der Weijden. Zij had zich onder zeer moeilijke omstandigheden in Vlaardingen staande weten te houden; de meeste van haar geestverwanten waren de stad inmiddels ontvlucht. Na de gebeurtenissen van januari 1788 zal haar aanwezigheid in de stad een niet geringe opgave zijn geweest. Reden genoeg om "privé en sonder

qualificatie van haaren man" bij haar politieke tegenstanders en huidige regeerders een verzoek om bescherming in te dienen. Dit gold voornamelijk haar echtgenoot als die naar Vlaardingen zou terugkeren.

Het verzoek werd doorgestuurd naar de baljuw. Hij las het verzoek echter door een andere bril. Bij hem kwam de gedachte op dat van hem een antwoord verwacht werd inzake de strafrechtelijke vervolging van Van Kooten. Dit vanwege diens aandeel "in de afgelopen troubels". Hierover zou hij zich "geensints uitlaaten". Wat het verzoek zelf betreft: hij vond het vanzelfsprekend dat iedere burger "de misdaadigste en strafbaarste niet uitgesondert" het recht heeft van bescherming en beveiliging. Daarbij tekende de baljuw wel aan dat inwilliging van het verzoek door Van Kooten niet misbruikt zou mogen worden. Dit zou hij kunnen doen door "nae sijne terughkomst alhier eenig onbetaamelijk, hoonend off tergend gedrag de goede Burgerij te tonen". Baljuw Van Banchem raadde dan ook aan om dit de grutter goed duidelijk te maken. Van Kooten diende "sig met behoorlijke bescheidenheid te gedraagen". Schout, burgemeester en schepenen wisten genoeg. Zij lieten Lena van der Weijden weten dat haar man op bescherming kon rekenen, mits hij zich dadelijk na aankomst bij de schout zou aanmelden om te beloven dat hij zich rustig zou gedragen [7]. Van Kooten kwam inderdaad terug. Hij liet zien dat hij over veel veerkracht beschikte. Ondanks zijn kapotte inboedel hernam hij zijn activiteiten als grutmolenaar. Politiek gezien hield hij zich echter rustig. Dat wil niet zeggen dat hij niet meer in het nieuws kwam.

De baljuw contra Van Kooten

In augustus 1790 werd Van Kooten van fraude verdacht! Hij had het gepresteerd om vijf zakken boekweit voor zijn grutterij uit het schip van de Rotterdamse beurtschipper te laten lossen en in zijn grutterij op te slaan, zonder daartoe de verschuldigde impost (accijns) te hebben betaald [8]. De eis van baljuw Mr. Diederik Van Leijden bestond uit het opleggen van de niet geringe boete van vijftienhonderd gulden en het stilleggen van de grutterij voor de duur van één jaar. Dit overeenkomstig de ordonnantie op de

impost van het gemaal. (De haat zat diep in de Vlaardingse geledingen! Eindelijk had men een (juridische) stok gevonden om Van Kooten mee te slaan, dacht men!). Zo gemakkelijk was Van Kooten echter niet klein te krijgen. In de vergadering van het College van Schepenen, een maand later, verschenen de beurtschipper en zijn hulpje. Zij gaven hun relaas. Cornelis Voogd, de schipper, verklaarde dat hij op dinsdag 3 augustus van de Rotterdamse makelaar Pieter Ham enige zakken boekweit had ontvangen. Daarna was hij volgens gewoonte naar het kantoor van 'De Ronde Maat' gegaan. Hij had daar de biljetten gekregen om de boekweit te mogen vervoeren. Onder die biljetten was er één ten behoeve van Gerrit van Kooten. Diezelfde dag was hij 's avonds in Vlaardingen aangekomen. De volgende morgen was hij naar het kantoor van de Gaarder (ontvanger van de belasting) gegaan en bezorgde daar de biljetten, waaronder ook het biljet van Van Kooten. In de middag zijn toen de vijf zakken boekweit voor Van Kooten gelost alsmede vijf zakken boekweit voor Jacoba Varenburgh, weduwe van Albert Vink. (Zij bezat de grutterij 'De Drie Posthoorns' in de Havenstraat). Het hulpje van de beurtschipper, Frederik Meijer, deelde mee dat hij 's middags de Rotterdamse schuit had helpen lossen en zakken boekweit naar de grutterij had gereden.

Van Kooten bijt van zich af

De volgende dag sloeg Van Kooten terug. Als procureur voor Van Kooten trad Anthony Johannes de Monaar op. Die vertelde dat gedaagde Van Kooten zich ervan verzekerd hield dat de baljuw nimmer in staat zou zijn om voor de rechter te bewijzen dat hij had gefraudeerd. Van Kooten zou derhalve op basis van het hem ten laste gelegde nooit veroordeeld kunnen worden op grond van wat er in de ordonnantie was vermeld. Bovendien bracht de procureur naar voren dat het sedert een aantal jaren de gewoonte was dat, wanneer grutters boekweit ontvingen die afkomstig was uit een beurtschip, er de volgende dag aangifte werd gedaan indien het kantoor van de Gaarder gesloten was. Dit kantoor ging altijd om vier uur in de middag dicht. Het was dan gebruikelijk dat de grutters de partij boekweit in hun grutterij opsloegen en

zoals gezegd de volgende dag de zaak aangaven bij de Gaarder. De belastingontvanger vond dat goed. Zoals gezegd, werd op 4 augustus 's middags tussen vier en vijf uur de boekweit bij Van Kooten bezorgd. Hij wist toen niet dat er voor hem boekweit met de "Rotterdamsche beurtman" was meegekomen. Niet de minste intentie had de grutter om te frauderen. Het verbaasde de procureur des te meer dat andere grutters, die net zo handelden, nimmer waren bekeurd op het ontduiken van accijns. Op 5 augustus 's ochtends had Van Kooten eerst zijn knecht naar het kantoor van de Gaarder gestuurd om de impost te betalen. Vervolgens ging hij er zelf heen om de belasting te voldoen. Maar men wilde het geld niet in ontvangst nemen: "welke men als toen geweigerd heeft te ontfangen". Van Kooten keerde derhalve onverrichter zake naar huis terug: de belasting werd wel aangeboden, maar niet in ontvangst genomen!

Er volgde nog een gerechtelijk onderzoek naar de gang van zaken. Achtereenvolgens werden alle betrokkenen door de schepenen verhoord. Zij gaven hun relaas dat in grote lijnen neerkomt op hetgeen hierboven is beschreven.

Dit dubbele pand stond vroeger aan de Hoogstraat nabij de sluizen, naast het pand waarin nu bakker Hazenberg is gevestigd. In het linkerdeel had Gerrit van Kooten zijn grutterij. Later kwam in deze panden het schildersbedrijf van H. Maarleveld. (Tekening van A. Bijl, uit: [13].)

Het vonnis

Pas op 25 oktober werd het vonnis uitgesproken. Nadat de schepenen alle mondelinge pleidooien hadden gehoord en de stukken hadden gelezen, ontzegden zij de eiser (de baljuw) diens eis tegenover de verdachte. Bovendien veroordeelden zij hem in het betalen van de kosten van het proces. Daar stond de baljuw! Hij sloeg een modderfiguur en moest ook nog betalen! Juridisch gezien een zwakke zet van meester Diederik van Leijden. Uit één en ander blijkt wel dat Van Leijden op de loer had gelegen om Van Kooten te pakken te nemen. Hij zal de Gaarder wel verzocht

hebben te melden wanneer Van Kooten in de fout zou kunnen gaan. Uit het onderzoek kwam namelijk naar voren dat de Gaarder niet met anderen over deze zaak mocht praten! Voor de vorm ging Van der Leijden nog in hoger beroep. Hij liet dat in oktober 1790 via zijn procureur Abraham Petersen weten. Het appèl werd aangenomen, als het binnen de gestelde tijd bij de schepenen binnen zou zijn. Die 'deadline' zal hij wel bewust hebben laten verstrijken, want er werd niets meer van de baljuw vernomen.

Baljuw Van Kooten!

Maar het tij keerde voor Van Kooten. Toen in januari 1795 Prins Willem V het land had verlaten vanwege de komst van de Fransen, werden in de meeste steden van Holland bestuurders uit hun functie gezet. Zo ook in Vlaardingen. Deze 'vreedzame' revolutie had tot gevolg dat de oud-Patriotten hun kans roken. Op 28 januari 1795 vergaderde het oude regeringscollege voor het laatst. De bestuurders besloten, gelet op de "teekenen des tijds" hun functies neer te leggen. Een "Comitté Revolutionair" maakte na die 28e januari de dienst uit in Vlaardingen. Er werd een nieuw gemeentebestuur aangesteld, de "Provisioneele Municipaliteit", bestaande uit zeventien leden.

En wie stond er bovenaan de lijst van deze bestuurders? Jawel, onze Gerrit van Kooten! Van 2 februari tot 27 maart 1795 maakte hij deel uit van het gemeentebestuur. Bovendien volgde hij daarna baljuw Diederik van Leijden op, wiens ambtsperiode per 1 februari 1795 was afgelopen. Van Kooten werd per 27 maart 1795 baljuw! In de vergadering waarin hij als zodanig werd aangesteld, vroeg Van Kooten zelf of hij van zijn eed als lid van de Municipaliteit moest worden ontslagen. De vergadering stelde vast dat zoiets door het Comitté Revolutionair gedaan diende te worden [9]. Baljuw Van Kooten kon zich echter niet in zo'n grote populariteit verheugen als hij wellicht zou hebben gewild. Vanwege de alom nog aanwezige oranje gekleurde sympathieën - het grootste deel van de Vlaardingse bevolking was volgens opgaven niet-patriottisch - was het niet eenvoudig om de stad te besturen. Het pas opgerichte College van Justitie bleef

wegens ernstige geschillen met baljuw Van Kooten niet meer compleet. Reikhalzend zag men dan ook uit naar 1 mei 1796, de datum waarop het nieuwe "Reglement op de Municipaliteit en de Justitie" van kracht zou worden en er dus nieuwe functionarissen gekozen moesten worden.

Van Kooten vervangen

Aan de ambtstermijn van Van Kooten als baljuw van Vlaardingen kwam een einde toen hij op 30 juni 1796 samen met zeven schepenen werd vervangen. Dat dit op een onwettige manier tot stand kwam, mocht de politieke pret niet drukken. De nieuwe baljuw heettte Jan Klink. Maar nog was Vlaardingen niet van Van Kooten af! In 1798 doemde hij weer op in het raadhuis. Een jaar eerder had hij zijn grutterij op de Hoogstraat al van de hand gedaan. In augustus 1797 kocht ene Andries van Roon het huis met erf waarin de grutterij, stallen en verdere toebehoren gevestigd waren [10]. Van Kooten woonde toen reeds in Rotterdam. De staatsgreep van de Unitarissen van 22 januari 1798 bleef ook voor de Municipaliteit niet zonder gevolgen. Op 14 maart 1798 verscheen Gerrit van Kooten samen met Andries van Roon en Petrus Marinus Penning Nieuwland op het raadhuis van Vlaardingen. Zij waren afgevaardigd van het "Intermediair Bestuur van het Voormalig Hollands Gewest". Hun taak bestond uit het reorganiseren van de regering van Vlaardingen. In de betreffende akte worden de eerste twee als "agenten" betiteld, terwijl Penning Nieuwland als hun "amanuensis" te boek staat [11]. De twee agenten ontsloegen alle bestuurders van hun eed en stelden een nieuwe instructie op voor het gemeentebestuur. Het slot daarvan luidde:

"De leden van de Municipaliteit en derzelven ministers zullen bij het aanvaarden hunner bedieningen, in handen der Agenten afleggen de navolgende beloften:

'Ik belove op mijne burgertrouw dat ik mij met alle vermogens aan den inhoud dezer Instructie stiptelijk zal gedragen.'

getekend
G. van Kooten en A. van Roon"

Van Kooten had zich dus opgewerkt naar een hoger echelon. Zijn naam komen we na 1798 echter niet meer op de politieke agenda tegen. Dat hij een vermogend man was geworden, blijkt uit een akte in het notarieel archief. Op 19 november 1798 leenden de regenten van het Weeshuis te Vlaardingen namelijk 4000 gulden van hem. Hij was toen Luitenant bij de Marine in Rotterdam.

Op 15 maart 1799 leenden zij nogmaals 2000 gulden [12]. Zijn politieke rol leek voor wat betreft Vlaardingen definitief uitgespeeld. Dat hij rijk was en zijn invloed wilde bestendigen, blijkt ook uit een schenking aan het Weeshuis. In 1801 smeekten de regenten van die instelling om financiële ondersteuning voor de benarde positie van het huis. Inderdaad kwamen er giften bin-

Een opname uit 1953 van het in 1892 gebouwde Weeshuis. Dit was uiteraard niet het weeshuis waarvoor de regenten bij Gerrit van Kooten geld leenden. Dat stond waarschijnlijk wat meer richting Markt. (Foto: Stadsarchief Vlaardingen)

nen, onder andere van oud-grutter en oud-baljuw Van Kooten. Hij fourneerde de lieve som van 500 gulden.

Dat Gerrit van Kooten een bekende Vlaardinger is geworden, kan niet worden beaamd. Toch speelde hij een niet onbelangrijke rol in de politieke geschiedenis van onze stad aan het eind van de 18e eeuw, de periode waarin de basis werd gelegd voor een modernere samenleving.

Noten

1. Het Zwarte Veld bevond zich tussen de Hoogstraat en de Havenstraat ter hoogte van de Delflandse Sluizen.
2. C. Postma, Korte geschiedenis van Vlaardingen. Vlaardingen, 1958; bladzijde 33 en verder.
3. Albert Brouwer en Ingena Vellekoop, Vlaardingen in patriottentijd. Vlaardingen, 1986.
4. Oud-rechterlijk archief (ORA), inventaris nummer 11, folio 266, 23 november 1786, Stadarchief Vlaardingen (SAV).
5. De Aanslag bevond zich op de plaats waar nu het politiebureau staat.
6. OAV, inventaris nummer 319, Notulen Generale Krijgsraad, 23 januari 1788, SAV.
7. OAV, inventaris nummer 42, achtste resolutieboek, 6 juni 1788, SAV.
8. OAV, inventaris nummer 181, folio 182-191, Rolle van Schepen en Commissarissen van 's Lands Gemeene Middelen, 1750-1800, stukken van 31 augustus tot 28 oktober 1790, SAV.
9. OAV, inventaris nummer 323, folio 32 recto, 27 maart 1795, SAV.
10. Rechterlijk archief Vlaardingen (RAV), inventaris nummer 88, folio 188 verso, 23 augustus 1797, SAV.
11. OAV, inventaris nummer 326, folio 83 recto, 14 maart 1798, SAV.
12. NAV, inventaris nummer 70, akte 76, 19 november 1798 en inventaris nummer 71, akte 14, 15 maart 1799, notaris Pieter Verkade, SAV.
13. A. Bijl, 1858 - 1958 Honderd jaren in de verf. Gedenkschrift van het schildersbedrijf der firma H. Maarleveld te Vlaardingen. Vlaardingen, 1958

U I T N O

HISTO
VEREN
VLAAR

Op ZATERDAG 25 JANUARI 1997 viert de Historische Vereniging Vlaardingen haar 6e lustrum.

In Scholengemeenschap Aquamarijn, lokatie Westland-Zuid, Geuzenplein 1 in Vlaardingen, wordt leden en belangstellenden een gevarieerd programma voorgeschoteld dat er in grote lijnen als volgt uit ziet:

De zaal gaat open om 11.00 uur

Doorlopend zijn er:
- presentaties van de verschillende commissies van de HVV en een Vlaardings-historische hobbymarkt door leden en niet-leden.
- een foto-prijsvraag
- dia- en videovoorstellingen.

Om 12.15 uur houdt de voorzitter van de HVV een toespraak.
In de loop van de middag zijn er enkele muzikale intermezzo's.

Om 16.00 uur wordt de dag afgesloten.

DIGING

ISCHE
IGING
DINGEN

Een belangrijk onderdeel van de jubileumviering is de Vlaardings-historische hobbymarkt door leden en niet-leden. Hiervoor zijn nog enkele plaatsen beschikbaar. U kunt u voor 15 januari 1997 aanmelden bij Wout den Breems, tel. (010) 434 6864.

Er zijn nog enkele hulpkrachten nodig voor diverse werkzaamheden gedurende de dag. Doe ook mee en verdien een lunch! Aanmelding bij Wout den Breems, tel. (010) 434 6864, wel graag zo spoedig mogelijk!

Een niet onbelangrijk detail: de toegang en alle aktiviteiten zijn GEHEEL GRATIS, voor leden en voor niet-leden. Bovendien krijgt elke bezoeker twee consumptiebonnen. Kom dus gezellig onder het genot van een drankje herinneringen ophalen, oude bekenden ontmoeten, nieuwe kennissen maken, nieuwe plaatjes van oude beelden bekijken en genieten van een 'historisch' muzikaal optreden.

Boekhuis den Draak

Veerplein 33-35 - **Vlaardingen** - (010) 4358822

Voor **studieboeken**: (010) 4600066

binnenkort

Om een bevaeren schip te maecken
Geschiedenis van de Vlaardingse scheepswerven ***f. 79,90***

H. van Toor JZN Distilleerderij BV

is één van de laatst overgebleven ambachtelijke distilleerderijen. Onze meest bekende specialiteiten zijn Schelvispekel, Kandeel, Kaneellikeur, Advocaat, Boerenjongens en Boerenmeisjes.

In Vlaardingen en Schiedam zijn deze produkten o.a. te koop bij de volgende slijterijen:

'De Wijnoogst', Loper 22, Vlaardingen
'De Bourgondiër', Billitonlaan 96, Vlaardingen
'Groenoord', Laan van Bol'Es, Schiedam

tapijt - gordijnen - vinyl - zonwering

Hofman
Stoffering

Markt 3, Vlaardingen
telefoon 010 - 4351073

Bergoss
Desso
Parade
Silvester
Bonaparte
Holland Haag

INTERIEUR
WAARBORG

GOEDE KEUS, BETER GELEGD!

Persoonlijke herinneringen aan de Vlaardingse toren

Kees Verhulst

In juli 1996 vierde de toren van de Grote Kerk een jubileum. Al 250 jaar kijkt hij uit over Vlaardingen, dat heel veel veranderd is sinds 5 juli 1746, de dag dat hij door zijn bouwers werd opgeleverd.

Het jubileum werd groots gevierd. De toren stond tijdens Open Monumentendag op 14 september 1996 in het middelpunt van de belangstelling. Daarnaast kwam een monografie tot stand, geschreven door Matthijs A. Struijs, medewerker van het Stadsarchief Vlaardingen.

Waarom dan nog meer over de 'jubilaris'? Gewoon, omdat ik wat persoonlijke herinneringen heb aan de toren en vooral aan de tot december 1942 aanwezige twee luidklokken. Ook het feit dat mijn vader I.M. Verhulst de laatste gemeentelijke klokkenluider was, was een belangrijke aanleiding om de volgende regels te schrijven.

Het eerste klokgelui zal ik wel gehoord hebben toen ik in de wieg lag, want ik werd nagenoeg aan de voet van de toren geboren. Mijn geboortehuis stond aan het Westnieuwland 1a en is al lang geleden gesloopt.

In 1917 werd mijn vader, als opvolger van Jan van Galen Last, benoemd tot gemeentelijk klokkenluider, een bijbaantje. Hij woonde en werkte als wagenmaker op de Markt. Later startte hij een eigen bedrijf in het Westnieuwland.

Het klokkenluiden hield in dat op werkdagen dagelijks om acht en twaalf uur de grootste van de twee klokken werd geluid. Dat ging als volgt in z'n werk: van de klok liep een dik touw door alle torenzolders tot een knoop circa twee meter boven de begane grond. Hieraan hingen drie touweinden om de klok te luiden. Vooral het luiden van de grote klok was een heel karwei, waar zeker twee mannen voor nodig waren. Deze luidklok had een gewicht van ruim 1800 kg bij een diameter van 144 cm [1].

Twee "klokkenluiders" in actie. Deze foto werd in scéne gezet tijdens de Open Monumentendag op 14 september 1996. Medewerking verleenden Ger Westerholt (links) en Kees Stam (rechts). (Foto: auteur)

De andere luidklok, 'Anna' genaamd, was aanmerkelijk kleiner en dus lichter. Die kon door één persoon geluid worden. De functie van klokkenluider hield ook in dat bij brand de kleine klok moest worden geluid om de brandweerlieden te waarschhuwen. In 1921 werd dit afgeschaft, omdat in de woningen van de spuitgasten een via het telefoonnet werkende brandbel werd aangelegd. Deze werden bediend vanuit het politiebureau [2].

Op zondagen werd een half uur en een kwartier voor de aan-

vang van de twee kerkdiensten de kleine klok geluid. Dit bleef het werk van Van Galen Last, hierbij geassisteerd door mijn opa Verhulst. Mijn eerste herinnering aan de toren en het luiden van de klok gaat terug naar mijn achtste of negende jaar. Ik ging met m'n opa mee om op de zondagen de klok te 'helpen' luiden. Het leukste was dan natuurlijk om na afloop het klokkentouw, in de laagste stand, stevig vast te pakken en dan met het uitluiden op en neer te gaan. Op koude winterdagen werd het kwartier wachttijd doorgebracht achterin de Grote Kerk, waar een grote kachel een weldadige warmte verspreidde. Ik herinner mij dat vroege kerkgangers hier eveneens rond de kachel stonden en op gedempte toon de laatste nieuwtjes uitwisselden.

Het klokkenluiderschap had ook nog een andere aantrekkelijke kant. Het gaf niet alleen toegang tot de toren, maar ook tot de hoger gelegen klokkenzolders. En wat is nu geheimzinniger voor een jongen dan het beklimmen van een wat stoffige, winderige toren? Vele tientallen traptreden voerden langs diverse zolders, het uurwerk (thans opgesteld in de hal van het stadhuis) en de spookachtige klokkenzolders. We waren dan al ter hoogte van de immense galmgaten, ver boven de begane grond. Dan nog één steile trap en je kwam via een klein deurtje bij de torentrans of omloop. Op deze verdieping waren de kijkgaten voor de torenkijker, een Vlaardings fenomeen dat in enkele boeken treffend beschreven is [3]. Hier was ook het kamertje met een krib voor de torenkijker. De vloer van dit vertrekje moest

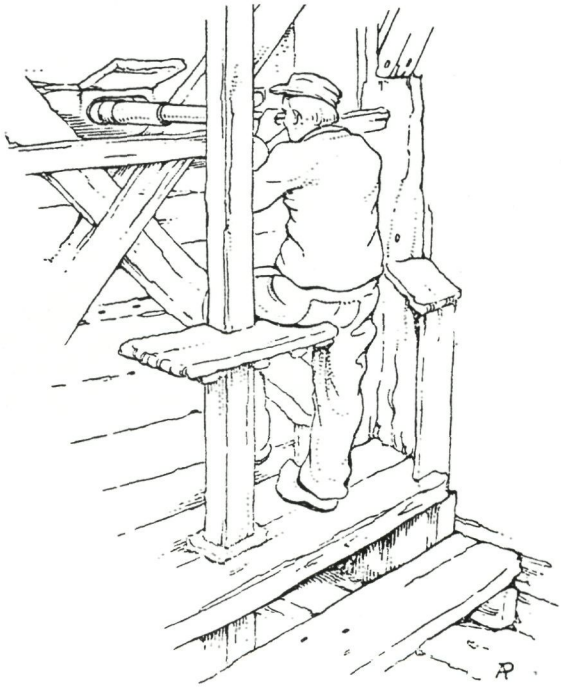

De torenkijker, uit het boek 'Brood uit het water' van Fenand van den Oever, het pseudoniem van de oud-Vlaardinger Jaap Kolkman.

wijken voor een nieuwe trapopgang voor de installatie van het Oranje Carillon in 1950. Slechts drie raampjes herinneren nog aan het onderkomen van de torenkijker.

In 1931 was het prettig om over een sleutel van de toren te beschikken, want op 30 juni van dat jaar klom ik met mijn vader en enkele bekenden naar de omloop om aan de oostzijde boven Rotterdam het luchtschip Graf Zeppelin te zien zweven. Deze maakte een tocht boven ons land en landde enige tijd op het vliegveld Waalhaven. Een krantenbericht over die gebeurtenis meldde ook dat Prins Hendrik het luchtschip bezocht en zich enige tijd onderhield met de luchtschipper van de Graf Zeppelin, Hugo Eckener [4].
Het luiden van de klokken van de Grote Kerk gebeurde ook bij belangrijke gebeurtenissen in ons land [5], bijvoorbeeld bij het overlijden van leden van het Koninklijk Huis. Ik herinner mij nog goed het voor de koninklijke familie droevige jaar 1934. Zowel koningin Emma als prins Hendrik kwamen in dat jaar te overlijden. Op de dag van hun bijzetting in de Nieuwe Kerk in Delft werden op respectievelijk 27 maart en 11 juli beide klokken langdurig geluid en wel van acht tot negen uur 's morgens, van twaalf tot één uur en van vier tot vijf uur in de namiddag. Mijn vader kreeg hierbij versterking van enkele mensen van gemeentewerken, die elkaar regelmatig aflosten. Ook op de dag van de bijzetting van prinses Wilhelmina op 8 december 1962 werd dezelfde gedragslijn gevolgd. Alleen luidde toen van het Oranje Carillon de naar haar genoemde klok en het luidwerk gebeurde elektrisch.

Gedurende de oorlogsjaren was bovenin de toren ter hoogte van de omloop een uitkijkpost gevestigd die bemand werd door personeel van de luchtbeschermingsdienst. In de rumoerige dagen na het uitbreken van de vijandelijkheden, toen alle hulpdiensten nog niet volledig bezet konden worden, konden scholieren zich verdienstelijk maken door het verrichten van allerlei karweitjes. Begrijpelijk ging mijn voorkeur uit naar de uitkijkpost in de toren en zo bracht ik menig uurtje bovenin de toren door. Het was onheilspellend van zo'n hoogte de verduisterde stad te zien

Het erkertje als uitkijkpost voor de luchtbescherming in de Tweede Wereldoorlog. Er onder twee van de vijf kijkgaten voor de torenkijker. (Foto: auteur).

met soms overvliegende vliegtuigen en knallend afweergeschut. Al snel namen vaste krachten het werk in de toren over. Voor hen werd er later een glazen erkertje aan de zuidzijde boven de omloop gemaakt, dat tot aan vandaag de dag intact gebleven is.

De klokken verdwenen in december 1942. Na de bevrijding keerden vier Vlaardingse kerkklokken in de stad terug [7]. Eén daarvan was de kleine luidklok uit de toren op de Markt. Het gemeentebestuur gaf opdracht de klok zo spoedig mogelijk weer in de toren te hangen zodat hij in de Oudejaarsnacht 1945/1946 voor het eerst kon worden geluid. Voor het luidwerk werd een

elektromotor geïnstalleerd, zodat de klokkenluider alleen maar op een knop hoefde te drukken. Voor die nachtelijke gebeurtenis kwamen duizenden Vlaardingers op de Markt bijeen en de eerste toen weer hoorbare klanken van de 'Anna' zullen velen lang zijn bijgebleven. De hernieuwd aangebrachte luidklok zou voortaan alleen nog dienst doen vóór de aanvang van de kerkdiensten.

Noten

1. Vlaardingse luidklokken en uurwerken, door Matthijs A. Struijs. Tijd-Schrift 39, 1988, blz. 33.

2. Invoering draadloze alarmering bij de Brandweer Vlaardingen, door C.W. Verhulst. De Torenkijker 20, 1972, blz. 6-8.

3. Een bal op! Een bal op!, door Matthijs A. Struijs in 'Vol en zoet' van M.P. Zuydgeest en J. Borsboom.
   Hein van Minnen, torenkijker. Zijn autobiografie "Van de wieg tot het graf", bewerkt door N. van Minnen.

4. Historisch Jaarboek Vlaardingen 1982, blz. 29.

5. Als noot 1, blz 43.

6. Als noot 1, blz. 156.

7. Als noot 1, blz. 39.

8. Als noot 1, blz. 49.

Uw boekhandel in Vlaardingen-Holy

Literatuur
Spanning en Detectives
Kookboeken
Tuinboeken
Tijdschriften
Wenskaarten
Schrijfwaren
PARKER-pennen
Rookwaren
Handenarbeid

AART PONTIER BV
boek en kantoor
DE LOPER 11-13
VLAARDINGEN
tel. 010 - 474 32 15

Alles weten over lijfrente? VSB Bank. Ook uw bank voor 'n zekere toekomst.

VSB•BANK
Daar kom je verder mee.

P.A. van der KOOIJ

Vlaardingen: Showroom, Ketheiweg 24, telefoon (010) 434 07 22

Weet u het nog?

Wout den Breems

In het vorige Tijd-Schrift liet ik u een fraaie portretfoto zien van een postduivenvereniging. De vraag was: welke vereniging is dit, wie zijn de geportretteerde duivenmelkers en uit welk jaar dateert de foto. Leuke en enthousiaste reacties kwamen deze keer van mevr. Verhagen en mevr. Priem en van de heren Verhulst, Versteeg, Quak, Schruijer en Kalden, waarvoor hartelijk dank. Voor enkele personen werden verschillende namen opgegeven, deze zijn hieronder beide vermeld. Aangenomen mag worden dat de niet tussen haakjes staande namen de juiste zijn.

De betreffende vereniging is postduivenvereniging De Adelaar, opgericht in 1901. De foto is genomen in 1946 en afgebeeld zijn v.l.n.r., op de achterste rij: C. Stolk, A. van Toor, W. Verhulst, Pronk, A. Pronk, H. Jansen, A. de Ruiter, Brandwijk; op de middelste rij: P. Verhart, A. Stam, T. Kuyl, Hofman, B. van der Berg, Moerman, G. Scheffer; op de voorste rij: C. Priem (H. de Bruin), B. Blanker, G. Kijne, J. Priem (Spruyt), J. Lucier, M. Schruijer, A. van den Berg (P. de Kok), P. Knaap.

Deze maand weer een portretfoto. Hij lijkt me wat lastiger dan die van de postduivenvereniging, maar met de verzamelde kennis van de lezers van Tijd-Schrift moet het toch lukken. De haarscherpe opname is genomen op een wat heiige novemberdag in 1923 aan boord van de VL83 'Bertina', die in de Koningin Wilhelminahaven bij de visafslag voor de kade ligt. De schipper is duidelijk: L. Penning, maar wie zijn de leden van de bemanning?

Uw reacties graag weer naar Wout den Breems, Arnold Hoogvlietstraat 69, 3134 CB Vlaardingen.

Oproepen

De eerste oproep komt van de heer T. Vink uit Zoetermeer. Hij vraagt informatie over Dirk van der Kemp, de broer van zijn schoonvader. Deze werd in 1904 bedrijfsleider van het isolatiebedrijf Van der Linden en Veldhuis in Vlaardingen. Ook vraagt hij of iemand het boekje in zijn bezit heeft dat t.g.v. het 75-jarig jubileum van dit bedrijf werd uitgegeven en waarin een foto staat waarop o.a. Dirk van der Kemp is afgebeeld.

Meer informatie over de familie van Dirk van der Kemp is bij de redactie van Tijd-Schrift te krijgen of bij de heer T. Vink, Nadinegang 105, 2719 CZ Zoetermeer, tel. (079) 362 1676.

De tweede oproep is afkomstig van de heer C.W. Verhulst, de auteur van het stukje over de toren van de Grote Kerk.

In Tijd-Schrift 50 (sept. 1993) stond een boeiend artikel van de heer J.C. van Hartingsveld over het openbaar vervoer in en om Vlaardingen. De plaatselijke autobusdienst van A. van der Windt wordt uiteraard vermeld, maar verdient m.i. ruimere aandacht. Zeker omdat deze dienst van 1931 tot begin 1940 van half zeven 's ochtends tot half een 's nachts het Vlaardingse straatbeeld beheerste. De heer Van Hartingsveld was zo vriendelijk om mij zijn gegevens ter beschikking te stellen voor een wat uitgebreider verhaal. Naast informatie uit het Stadsarchief en het Streekmuseum Jan Anderson, heb ik verder veel gegevens verkregen van de heer J.J (Koos) Smit, die ruim zeven jaar chauffeur op de stadsbus was, en van de heer M. (Mari) Baas, die monteur in de garage was, maar soms ook als chauffeur inviel.

Als u informatie over of herinneringen aan de stadsbus heeft, wilt u dan contact opnemen met Kees Verhulst, Plein 1940 25, 3135 PR Vlaardingen, tel. (010) 434 3321.

Lezingenprogramma begin 1997

De Lezingencommissie heeft voor de komende maanden het volgende programma voor u samengesteld:

Viering 6e lustrum HVV

Vanwege de viering van het 6e lustrum van de HVV op zaterdag 25 januari is er deze maand geen lezingenavond. Elders in dit nummer treft u de uitnodiging voor deze dag aan.

Donderdag 6 maart: Waterstokers

De heer P. Borsboom, bekend als zeer produktief schrijver over o.m. zijn jeugdherinneringen, kan over vele Vlaardingse onderwerpen boeiend vertellen. Op ons verzoek zal hij (onder andere) het fenomeen 'Waterstokers' onder de loupe nemen.

We zijn deze avond te gast in de grote zaal (beneden) van het complex De Bolder aan de Westhavenkade (per bus: naar het eindpunt aan de Maasboulevard; parkeren aan de haven of aan de achterzijde). De aanvang is 20.00 uur, en de zaal is open vanaf 19.45 uur.

Dinsdag 25 maart: Algemene Ledenvergadering

Na het alleen voor leden toegankelijke huishoudelijke gedeelte gaan omstreeks half negen de deuren ook voor niet-leden open voor de 'leden-avond'. Enkele sprekers houden elk een 15 tot 20 minuten durende voordracht, natuurlijk met de bijbehorende plaatjes. Op dit moment hebben we de volgende toezeggingen:

De heer K. Bouman zal aan de hand van oude ansichten de Vlaardingse stegen de revue laten passeren.

De heer L.M. Bracco Gartner heeft schrijver Arnold Hoogvliet gelezen en werd geïnspireerd door diens werk 'Waar ligt Vlaardingen'.

De heer L. Maat zal vertellen over de verandering 'Van Haringvisserij naar Industrialisatie' vanaf 1841, toen de grootindustriëlen naar Vlaardingen kwamen (de families Dusseldorp

en Hummeling, Lord Lever enz.).

De heer W.C. Verhulst tenslotte zal ons meenemen naar de straten die in zijn jeugd zo'n grote plaats innamen: de Schoolstraat en het Westnieuwland.

Behalve deze bijdragen (en mogelijk nog andere: belt u even met de Lezingencommissie: 435 3322 -tijdens kantoortijd- of 434 2474 -thuis-) kunnen ook in de zaal een aantal werkstukken van leden tentoongesteld worden, ter inspiratie van andere leden. Brengt u ook uw album - stamboom - werkstuk mee?

De bijeenkomst wordt gehouden in de grote zaal van het Wijkcentrum Holy (aan de achterzijde van de parkeergarage achter winkelcentrum De Loper). Aanvang 19.30 uur (Algemene Ledenvergadering) en 20.30 uur (voordrachten en leden-doe-aktiviteiten).

Bij het ziekenhuis aan de Hofsingel hoorden ook enkele lighallen voor tuberculose-patiënten. In deze Koningin Emma lighallen moet het toch niet slecht toeven zijn geweest. (Foto: Stadsarchief Vlaardingen)

Dinsdag 22 april: 100 jaar ziekenverpleging in Vlaardingen

We hebben de heer C.J. van der Kamp, oud-anaesthesist van het Holy Ziekenhuis, bereid gevonden om over de geschiedenis van het 100-jarige instituut 'Ziekenhuis' in Vlaardingen te komen vertellen.

We zijn te gast in het restaurant van het Holy Ziekenhuis (bereikbaar via de hoofdingang) aan de Holysingel en de aanvang is om 20.00 uur (zaal open vanaf 19.45 uur).

De laatste bijeenkomst in het voorjaar, in mei, staat altijd in het teken van het reisdoel van de voorjaarsexcursie. Zodra de gegevens daarvan bekend zijn, zullen we u de plaats en de spreker in het volgende Tijd-Schrift laten weten.

Boekbesprekingen

1746 - 1996 250 jaar Vlaardingse toren, door Matthijs A. Struijs.
Verkrijgbaar in de boekhandel voor f 10,00.

Op Open Monumentendag 1996 was de toren van de Grote Kerk aan de Markt niet alleen het historische middelpunt van Vlaardingen, maar stond hij ook bijzonder in de belangstelling. Twee honderd en vijftig jaar geleden werd hij namelijk officieel in gebruik genomen als vervanger van een wegens verregaande verzakkingen afgebroken voorganger. De ontstaansgeschiedenis van dit voor Vlaardingen beeldbepalende bouwwerk is grondig, boeiend en rijkelijk voorzien van illustraties beschreven door Matthijs A. Struijs. Het is tevens een voorproefje voor een veel uitgebreider boekwerk waarin de geschiedenis van de Grote Kerk in al haar aspecten aan de orde zal komen en dat, volgens de planning, in 1998 zal verschijnen. We houden u op de hoogte.

Om een bevaeren schip te maecken. Geschiedenis van de Vlaardingse scheepswerven,
door Matthijs A. Struijs, m.m.v. M. Peter Zuydgeest en Daan van Os.
Medio januari 1997 verkrijgbaar in de Vlaardingse boekhandel voor f 79,50.

Hèt standaardwerk over een van de belangrijkste pijlers van de vooroorlogse Vlaardingse economie: de scheepswerven. Als het boek biedt wat de folder belooft, is het een prachtig en zeer compleet overzicht. Een fraaie uitvoering is wel toevertrouwd aan de uitgever/drukker, die ook voor de produktie van Tijd-Schrift zorg draagt.

Viva Maria Vivo Mies. Herinneringen van een grootmoeder,
door Mies van Schaick en Thecla Hersbach.
Verkrijgbaar in de boekhandel voor f 30,00.

Vier jaar geleden overleed op 74-jarige leeftijd Mies van der Velden - van Schaick. Op talloze dichtbeschreven vellen noteerde zij haar levensverhaal, dat na haar overlijden door enkele van haar kleinkinderen bewerkt werd tot dit boek. Het geeft een beeld van een 'gewone' vrouw, echtgenote, moeder, grootmoeder. Opgegroeid en het grootste deel van haar leven doorgebracht onder sterke invloed van de RK kerk, in die traditie moeder van niet minder dan 11 kinderen. Geboren in Maassluis kwam zij op 18-jarige leeftijd na het overlijden van haar beide ouders naar Vlaardingen, waar zij haar latere echtgenoot Reinier van der Velden leerde kennen. Zij begonnen een handel in levensmiddelen, die later resulteerde in het jarenlang voeren van de Vivo-winkel aan de Billitonlaan. Het boek schetst een leven dat vele moeilijke jaren in het teken van de

zoveelste zwangerschap stond, maar waarin ondanks alle zware tijden toch plaats was voor een gelukkig gezinsleven. Een interessante en bij tijd en wijle ontroerende publikatie en een tijdsbeeld van een kleine middenstander in en na de Tweede Wereldoorlog.

Vlaardingen, Het Waaigat 1990/'91. Leder, textiel, haar, touw en hoorn.
O. Goubitz en J.P. ter Brugge. In: Westerheem. Tijdschrift voor de Nederlandse archeologie, 1996; 45(4): 208-224.

Voor geïnteresseerden in wat er zoal in de Vlaardingse bodem verborgen zit, is dit een aardig overzicht van vooral schoenfragmenten uit de 12e tot 15e eeuw, die opgegraven zijn bij de verbouwing van de winkel van woninginrichting Het Waaigat aan de Markt. De reconstructies geven een beeld van wat onze middeleeuwse voorvaderen en -moeders aan hun voeten droegen. Tot de vondsten behoort ook een fragment van een hoornen kam, maar die heeft, in tegenstelling tot de Romeinse stofkam met resten van hoofdluis die onlangs gevonden is, niet de landelijke pers gehaald.

Tijdsbeeld van Vlaardingen, deel 3: Van Markt tot Nieuwe Maas,
door Wouter C. den Breems en Eric van Rongen.
Verkrijgbaar in de boekhandel voor f 37,50.

Ik kan natuurlijk moeilijk een kritische bespreking geven van een boek dat ik mede heb samengesteld, dus dat laat ik maar aan de plaatselijke pers over. Ik beperk me maar tot de mededeling dat een weer bijzonder fraai Tijdsbeeld deel 3 nu in de winkel ligt. Een prima cadeau voor de feestdagen (of zomaar ...).

Nu we toch aan het reclame maken zijn: na vele jaren is er weer een: een Vlaardingse jaarkalender. Samengesteld door, alweer, Wout den Breems en Eric van Rongen en uitgegeven door de HVV. Een heel jaar genieten van fraaie beelden uit het roemrijke verleden van de haringstad. Verkrijgbaar in de boekhandel voor *f* 10,00.

(Eric van Rongen)

Reisbureau & Touringcarverhuur ANDERSON
Van Hogendorplaan 69-a, Vlaardingen

* Verhuur van luxe touringcars. Ook kompleet verzorgde dagtochten voor familie en vereniging.
* Modern reisburo. Altijd last-minute reizen.

Bel 010 - 471 14 47

wij schrijven geen geschiedenis....

We drúkken het!

drukkerij stout

De auteurs

Arie van der Hoek is werkzaam bij de PTT. Zijn kennis op het gebied van molens, alsmede zijn grote verzameling documentatie op dit gebied, geven hem de status van molenkenner. Samen met mede-auteur Frans Assenberg publiceerde hij over industriemolens in Vlaardingen. In 1990 liet hij een publicatie over de korenmolen op de Kortedijk het licht zien. Ook in De Molenaar verschenen artikelen van zijn hand.

Frans W. Assenberg is in het dagelijks leven assurantie-coördinator bij een gassenbedrijf in Schiedam. Hij publiceerde in diverse lokale periodieken over o.a. de geschiedenis van boerderijen, molens, criminaliteit, de Broekpolder. In 1990 verscheen een boek van zijn hand over de historie van herbergen in Vlaardingen en Vlaardinger-Ambacht. Samen met mede-auteur Arie van der Hoek werkt hij thans aan een boek over Vlaardingse molens. Zelf heeft hij een publicatie gereed over de bouw van de 410 noodwoningen in de Babberspolder. Naast zijn functie als bestuurslid van de Vereniging Vrienden van het Visserijmuseum is hij in dat museum als rondleider actief. ...

C.W. Verhulst is geboren (1923) en getogen in Vlaardingen. Over de geschiedenis van die stad schreef hij enkele artikelen, die onder meer geplaatst zijn in Tijd-Schrift van de Historische Vereniging Vlaardingen.

SIGILLVM · OPIDI · DE · VILLA · DE · BIRGH